

Estudis sobre Història i Civilització del Pròxim Orient i la Mediterrània antiga (EPOMA)

Curs 2022-2023. Modalitat 'Història'

Presencial/Online

✓ Història i Civilització del Pròxim Orient	✓ Història i Civilització d'Egipte	✓ Història i Civilització de Grècia	✓ Història i Civilització de Roma
✓ Professors de reconegut prestigi	✓ Màster-clases amb professors convidats	✓ Sortides i activitats pràctiques	✓ Viatge de final de curs

Amb la col·laboració de:

Museu d'Arqueologia
de Catalunya

MVSEVM BIBLICVM
TARRACONENSE

IEPOA
Institut d'Estudis del
Pròxim Orient Antic
Universitat Autònoma de Barcelona

Museu
de Montserrat

BIBLIOTECA
MUSEU
VÍCTOR
BALAGUER
VICANDA I LA CELSI

Índex

Presentació	3
Organització	3
Metodologia	4
Professorat.....	4
Coordinador.....	5
Classes ordinàries. Calendari i horari	5
Activitats complementàries.....	6
Modalitats, lloc de realització i funcionament.....	6
Opcions, preus i formes de pagament	7
Preinscripció i matriculació	9
Programes del curs.....	10
• Història de l'antic Egipte.....	10
• Història del Pròxim Orient antic.....	12
• Història de l'antiga Grècia.....	14
• Història de l'antiga Roma.....	16

Presentació

En una època on es tendeix a marcar diferències i distàncies entre el món occidental i oriental i on es continuen aixecant murs físics i mentals entre aquests dos mons, creiem necessari fer una reflexió i repassar la història que ens ha dut fins aquí, buscant més els ponts que els uneixen que els murs que els separen.

Els *Estudis sobre Història i Civilització del Pròxim Orient i la Mediterrània antiga (EPOMA)* tenen la voluntat de donar a conèixer els orígens de la nostra cultura occidental a partir de l'estudi de la història i la cultura de les civilitzacions pròxim-orientals i egípcia i de la influència que aquestes van exercir sobre les civilitzacions grega i romana. Si bé cada una d'aquestes civilitzacions té una història i una cultura pròpies, no és menys cert que totes elles estan íntimament lligades tant per circumstàncies històriques com per préstecs culturals. És a través d'aquests punts de contacte i de les influències que se'n van derivar que, al llarg dels segles, es va anar creant un substrat cultural comú capaç d'enllaçar la literatura sumèria amb les obres de la Grècia clàssica, o la mitologia egípcia amb els cultes romans.

Els *EPOMA* pretenen donar conèixer cada una d'aquestes civilitzacions, però no només analitzant-les com a cultures estanques i independents, sinó buscant aquest denominador comú entre elles i, així, poder rastrejar els orígens de la nostra pròpia cultura, des de les ribes del Nil i les planes mesopotàmiques, a les ribes del Tíber i les muntanyes de l'Àtica.

Aquest curs impartirem la modalitat '**Història**' on es traçarà de forma ordenada i clara l'evolució històrica de cada una de les quatre grans civilitzacions que configuren els EPOMA: Mesopotàmia, Egipte, Grècia i Roma

Organització

Aquest curs consta de quatre assignatures dividides en diversos mòduls amb un total de 88 classes d'hora i mitja de durada per assignatura, segons està indicat en l'apartat on es descriuen els horaris.

El curs és totalment modular i **es pot cursar des d'un sol mòdul d'una assignatura, combinar mòduls de diferents assignatures, fer una assignatura sencera o fer tot el curs sencer.**

A més de les classes ordinàries, el curs compta també amb unes activitats complementàries de caire pràctic.

Metodologia

El curs es basarà en sessions que no pretenen ser tan sols classes ordinàries teòriques, sinó una aplicació pràctica d'allò que es vagi aprenent amb la participació activa de l'alumnat. Per això, els alumnes disposaran d'un dossier que, per un costat, els servirà de suport a les classes i, per l'altre, els oferirà les eines i els instruments necessaris per ampliar la informació obtinguda en les sessions presencials i poder així aportar opinions i idees al curs, generant debat i enriquint els coneixements de tothom.

Professorat

Mesopotàmia

Felip Masó Ferrer

Llicenciat en Prehistòria, Història Antiga i Arqueologia per la Universitat de Barcelona (UB). Arqueòleg i professor d'Història Antiga i Arqueologia del Pròxim Orient antic (Arqueonet).

Albert Rubio

Dr. en Prehistòria per la Universitat de Barcelona. Llicenciat en Antropologia per la Universitat de Barcelona. Investigador del SERP (Seminari d'Estudis i Recerques Prehistòriques- Universitat de Barcelona)

Antic Egipte

Felip Masó Ferrer

Marc Orriols Llonch

Dr. en Egiptologia per la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB), i Màster en Estudis Orientals–Egiptologia per l'Institut d'Estudis del Pròxim Orient Antic (IEPOA) de la UAB.

Antiga Grècia

Ignasi Garcés Estallo

Dr. en Història Antiga i Professor Agregat a la Secció Història Antiga de la Facultat de Geografia i Història de la Universitat de Barcelona (UB).

David Garcia i Rubert

Dr. en Prehistòria i Professor Agregat a la Secció d'Arqueologia i Prehistòria de la Facultat de Geografia i Història de la Universitat de Barcelona (UB). Professor col·laborador del Màster de la Mediterrània Antiga de la Universitat Oberta de Catalunya (UOC).

Antiga Roma

Carles Buenacasa Pérez

Dr. en Història Antiga i Professor Agregat a la Secció Història Antiga de la Facultat de Geografia i Història de la Universitat de Barcelona (UB).

Coordinador

Felip Masó Ferrer

arqueonet@arqueonet.net; 667 013 352

Classes ordinàries. Calendari i horari

Els dies de les activitats són els dimarts **de 17:35 a 19:05 i de 19:15 a 20:45** i els dijous **de 17:45 a 19:15 i de 19:30 a 21:00**; i la durada del curs va del 27 de setembre de 2022 al 4 de maig de 2023. Farem 88 sessions en total.

Assignatures	Mòduls	Calendari
Història de l'antic Egipte	Introducció de l'antic Egipte	Els dimarts, del 27 de setembre de 2022 al 2 de maig de 2023, de 17:35 a 19:05
	Els orígens	
	El Regne Antic i el Primer Període Intermediari	
	El Regne Mitjà i el Segon Període Intermediari	
	El Regne Nou i el Tercer Període Intermediari	
	De la Baixa Època a la conquesta romana	
Història de l'antiga Mesopotàmia	El descobriment arqueològic d'Orient i el naixement de l'Assiriologia	Els dimarts, del 27 de setembre de 2022 al 2 de maig de 2023, de 19:15 a 20:45
	Ciència i mètode a l'Assiriologia	
	La Prehistòria al Pròxim Orient	
	Súmer i Àccad, el bressol cultural de Mesopotàmia	
	Assíria i Babilònia, l'època dels grans imperis	
Història de l'antiga Grècia	Les civilitzacions palacials a l'Edat del Bronze Egea	Els dijous, del 6 d'octubre de 2022 al 20 d'abril de 2023, de 17:45 a 19:15
	La formació de les <i>poleis</i> gregues	
	Plenitud i crisi de la <i>polis</i> grega	
	La ciutat tutelada	
Història de l'antiga Roma	La Roma de Ròmul i Rem: els orígens de la ciutat	Els dijous, del 13 d'octubre de 2022 al 4 de maig de 2023, de 19:30 a 21:00
	La Roma dels Cònsols: el període de la República	
	La Roma d'August: el període Alt Imperial	
	La Roma ressorgida de les cendres: el període Baix Imperial	
	La Roma cristiana: la lenta davallada de l'Imperi	

És possible cursar:

- el curs sencer
- assignatures soltes
- mòduls solts
- i també assistir a sessions soltes.

Activitats complementàries

Les activitats complementàries relacionades amb aquest curs, en cas que n'hi hagi, s'aniran programant durant el curs i us les anirem anunciant a mesura que estiguin preparades.

Els alumnes que cursin com a mínim un mòdul del curs podran assistir a aquestes activitats amb un descompte aproximat del 10% i tindran dret preferent d'inscripció.

Modalitats, lloc de realització i funcionament

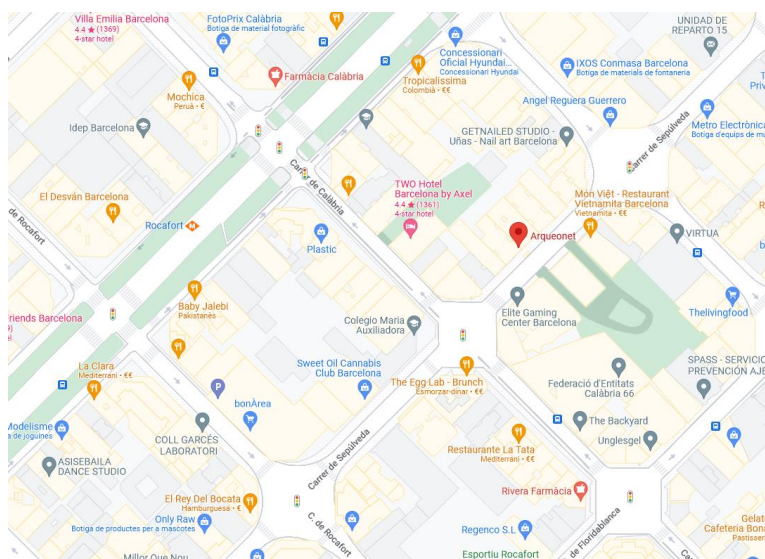
Aquest curs s'impartirà tant en modalitat **presencial** com en modalitat **online** (retransmissió en directe via streaming a través de l'aplicació Zoom).

Nota important

En cas que el nombre de persones matriculades en la modalitat presencial no sigui suficientment alt, el curs es farà íntegrament online. Igualment, si durant el curs es detecta una disminució significativa de l'assistència presencial, també passarà a realitzar-se íntegrament online. En tots els casos, ho comunicarem a l'alumnat amb la suficient antelació.

Les classes ordinàries presencials s'impartiran a **Arqueonet**, al carrer **Sepúlveda 79 de Barcelona** (08015).

La retransmissió en directe via streaming consisteix en la visualització d'allò que passa a l'aula en directe, de manera que s'assembli al màxim a la modalitat presencial. Per fer-ho possible les aules estan equipades amb una càmera i micròfon que retransmeten la classe i també amb unes grans pantalles on apareix l'alumnat que està a casa, així el professorat pot veure'l i interactuar amb ell en tot moment. Per tal que la classe sigui el màxim de participativa preguem que els/les alumnes que esteu a casa **tingueu la càmera connectada** tota l'estona, de forma que el professorat tingui un bon feedback. Així mateix, **mantingueu el micròfon apagat per evitar sorolls de fons, però enceneu-lo lliurement en el moment de fer alguna pregunta o intervenció**. Entre tots podem fer possibles unes classes ben àgils, participatives i el màxim de semblats a les presencials!

Després de cada sessió ordinària, totes les persones inscrites (tant en la modalitat presencial com en l'online) podran visualitzar de nou la gravació, ja que facilitarem l'enllaç per tenir-hi accés. L'enllaç serà facilitat **entre un i tres dies** després de la classe i estarà **disponible unes quatre setmanes**. Les gravacions no seran descarregables, per una qüestió de drets d'autor del professorat.

Els apunts, dossiers, PowerPoint's, etc, complementaris al curs, en cas que n'hi hagi, els entregarem en format PDF a través del **Campus Virtual** de la web d'Arqueonet (<https://www.arqueonet.net/C-Campus-virtual>). Al final de cada mòdul aquests materials **es despenjaran** per economitzar espai d'emmagatzematge; per tant recomanem que us els aneu descarregant a mesura que es fan les classes. Tot i això, si ja han estat despenjats i encara no us els heu descarregat, ens podeu avisar i us els farem arribar quan la càrrega de feina ens ho permeti.

El dossier i apunts només s'entregaran en paper als alumnes presencials en el moment d'entrar a la classe. Si algun alumne de la modalitat online desitja tenir-los impresos ens ho pot demanar. En aquests casos els facilitarem sota petició i amb cita prèvia per a la recollida a Arqueonet.

Els PowerPoint's, en cas que el professorat permeti que s'entreguin, només es facilitaran en format PDF al campus virtual.

Les activitats complementàries podran ser visites a museus o exposicions, tallers, màster-classes, etc., per tant no tenen un lloc de realització determinat i es faran a un lloc o un altre en funció del disseny cada activitat. En cas que en aquest curs se'n facin, en el moment que les tinguem dissenyades us farem arribar el programa de l'activitat amb tota la informació.

Opcions, preus i formes de pagament

Els preus són el mateixos tant si es fa en la modalitat presencial com si es fa en la modalitat online.

Curs complet o assignatures soltes

Opció	Preu	Terminis de pagament			
		Matrícula (set-oct. 2022)	2on Termini (finals nov. 2022)	3er Termini (finals gen. 2023)	4rt Termini (finals mar. 2023)
Curs complet	1.220 €	485 €	245 €	245 €	245 €

Opció	Preu	Terminis de pagament			
		Matrícula (set-oct. 2022)	2on Termini (finals nov. 2022)	3er Termini (finals gen. 2023)	4rt Termini (finals mar. 2023)
Assignatura	340 €	130 €	70 €	70 €	70 €

Mòduls i sessions soltes

Mòduls	Títols dels mòduls	Sessions	Preu
Assignatura 'Història de l'antic Egipte'			
Mòdul 1	Introducció de l'antic Egipte	3	50,00
Mòdul 2	Els orígens	4	70,00
Mòdul 3	El Regne Antic i el Primer Període Intermediari	3	50,00
Mòdul 4	El Regne Mitjà i el Segon Període Intermediari	4	70,00
Mòdul 5	El Regne Nou i el Tercer Període Intermediari	6	100,00
Mòdul 6	De la Baixa Època a la conquesta romana	2	30,00
Assignatura 'Història de l'antiga Mesopotàmia'			
Mòdul 1	El descobriment arqueològic d'Orient i el naixement de l'Assiriologia	3	50,00
Mòdul 2	Ciència i mètode a l'Assiriologia	3	50,00
Mòdul 3	La Prehistòria al Pròxim Orient	4	70,00
Mòdul 4	Súmer i Àccad, el bressol cultural de Mesopotàmia	6	100,00
Mòdul 5	Assíria i Babilònia, l'època dels grans imperis	6	100,00
Assignatura 'Història de l'antiga Grècia'			
Mòdul 1	Les civilitzacions palacials a l'Edat del Bronze Egea	5	85,00
Mòdul 2	La formació de les <i>poleis</i> gregues	6	100,00
Mòdul 3	Plenitud i crisi de la <i>polis</i> grega	6	100,00
Mòdul 4	La ciutat tutelada	5	85,00
Assignatura 'Història de l'antiga Roma'			
Mòdul 1	La Roma de Ròmul i Rem: els orígens de la ciutat	3	50,00
Mòdul 2	La Roma dels Còsols: el període de la República	5	85,00
Mòdul 3	La Roma d'August: el període Alt Imperial	6	100,00
Mòdul 4	La Roma ressorgida de les cendres: el període Baix Imperial	5	85,00
Mòdul 5	La Roma cristiana: la lenta davallada de l'Imperi	3	50,00

*Els pagaments dels mòduls es realitzen de forma íntegra, sense terminis.

Preu sessions soltes: 18 €.

Preinscripció i matriculació

Preinscripció

Podeu fer preinscripció per qualsevol de les següents vies:

1. Per correu electrònic: enviar un missatge a l'adreça arqueonet@arqueonet.net especificant la següent informació:

- Títol del missatge: "Inscripció Curs EPOMA (I) 2022-2023"
- Indicar la modalitat d'inscripció:
  - Inscripció a assignatures independents o mòduls: indicar quins
  - O bé, inscripció al curs complet
  - **En ambdós casos indicar si es vol fer presencial o online**
- Dades de cada participant que s'inscriu: nom i cognoms, adreça postal completa, adreça electrònica i telèfon de contacte

2. Per la pàgina web d'Arqueonet, a través de l'enllaç següent:

http://www.arqueonet.net/cat_contacte.html

Complimentar els camps de dades personals indicats a la pàgina web i, en el camp "Missatge", especificar la següent informació:

- En primer lloc incloure el text "Inscripció Curs EPOMA (I) 2022-2023"
- Indicar la modalitat d'inscripció:
  - Inscripció a assignatures independents o mòduls: indicar quins
  - O bé, inscripció al curs 2022-2023 complet
  - **En ambdós casos indicar si es vol fer presencial o online**

3. Per telèfon: la preinscripció també es podrà fer per telèfon, als números 937423014 o 667013352.

4. Presencialment: a Arqueonet, carrer Sepúlveda 79 – 08015 Barcelona, de dilluns a dijous de 10h a 14h i de 16h a 20h

Un cop feta la preinscripció, Arqueonet enviarà un mail confirmant la recepció la mateixa. Les places s'adjudicaran per estricta ordre d'arribada de les sol·licituds.

Matriculació

Quan s'assoleixi el nombre mínim d'assistents, Arqueonet ho comunicarà a tots els preinscrits i llavors s'iniciaran els passos per formalitzar la matrícula. En aquell moment comunicarem les vies per a poder-la realitzar.

En cas de que, en general, no s'assoleixi el mínim d'inscripcions, el curs no es podrà dur a terme.

Programes de les assignatures

Assignatura: Història de l'antic Egipte

Descripció

Tal i com va dir l'historiador grec Heròdot: "Egipte és un do del Nil". Efectivament, gràcies al riu va ser possible el desenvolupament de la civilització de l'antic Egipte, cultura que perdurà durant més de 5.000 anys. En aquest curs farem un llarg recorregut per la història d'aquesta apassionant cultura, des del Paleolític fins l'arribada d'Alexandre el Magne. Iniciarem aquest itinerari amb les societats caçadores i recol·lectores que, afectades pels canvis climàtics, es desplaçaven pel Nord d'Àfrica, i que algunes d'elles s'assentaren a la ribera nilòtica. Seguirem amb l'anomenat Predinàstic, moment de formació del futur Estat i germen de la cultura de l'antic Egipte. Rere la unificació de les Dues Terres ens endinsarem al període dinàstic, pel que farem un llarg recorregut pels principals esdeveniments i reis de la història de l'antic Egipte, des de Nàrmer fins Alexandre; passant pel Regne Antic -l'època de les piràmides-, el Regne Mitjà -monarquies properes al poble-, el Regne Nou -amb reis com Hatxepsut, Akhenaton, Tutankhamon o Ramesses II- i, finalment, ens endinsarem a la Baixa Època -període de regnats de pobles estrangers.

Calendari i horaris

Els dimarts, del 27 de setembre de 2022 al 2 de maig de 2023, de 17:35 a 19:05.

Programa

Mòdul 1 INTRODUCCIÓ A L'ANTIC EGIPTO

Els dimarts, del 27 de setembre al 25 d'octubre (els dies 11 i 18 d'octubre no hi ha classe) de 2022, de 17:35 a 19:05.
Professor: Felip Masó.

3 sessions:

1. Del naixement de l'Egiptologia fins a l'estat actual
2. Àfrica, la vall del Nil i Egipte. Introducció geogràfica.
3. El desxiframent dels jeroglífics: de Filas a Champollion.

Mòdul 2 ELS ORÍGENS

Els dimarts, del 8 al 29 de novembre de 2022, de 17:35 a 19:05.
Professor: Felip Masó

4 sessions:

1. Els primers pobladors: L'Epipaleolític i el Neolític a la vall del Nil.
2. El Predinàstic: Períodes Nagada I i II, i Maadi-Buto.
3. La formació de l'Estat: Nagada III ("Dinastia 0").
4. El període Tinita: Dinasties I i II.

Mòdul 3

EL REGNE ANTIC I EL PRIMER PERÍODE INTERMEDIARI

Els dimarts, del 13 de desembre de 2022 al 10 de gener de 2023 (els dies 27, de desembre i 3 de gener no hi ha classe), de 17:35 a 19:05.

Professor: Felip Masó

3 sessions:

1. L'època de les grans piràmides. Dinasties III i IV.
2. Les monarquies solars: Dinasties V i VI.
3. El Primer Període Intermediari: Dinasties VII i XI.

Mòdul 4

EL REGNE MITJÀ I EL SEGON PERÍODE INTERMEDIARI

Els dimarts, del 24 de gener al 14 de febrer de 2023, de 17:35 a 19:05.

Professor: Dr. Marc Orriols.

4 sessions:

1. El Regne Mitjà (I): Els Mentuhotep (Dinastia XI).
2. El Regne Mitjà (II): Els Amenemhat i els Senuseret (Dinastia XII).
3. El Segon Període Intermediari (1): Dinasties XIII, XIV i XVII.
4. El Segon Període Intermediari (1): Els hicses.

Mòdul 5

EL REGNE NOU I EL TERCER PERÍODE INTERMEDIARI

Els dimarts, del 28 de febrer a l'11 d'abril de 2023 (el 4 d'abril no hi ha classe), de 17:35 a 19:05.

Professor: Dr. Marc Orriols.

6 sessions:

1. La Dinastia XVIII (I)
2. La Dinastia XVIII (II)
3. El període d'Amarna.
4. Els Ramèssides (I): Dinastia XIX.
5. Els Ramèssides (II): Dinastia XX.
6. El Tercer Període Intermediari: Dinasties XXI a XXV.

Mòdul 6

DE LA BAIXA ÈPOCA A LA CONQUESTA ROMANA

Els dimarts, del 25 d'abril al 2 de maig de 2023, de 17:35 a 19:05.

Professor: Dr. Marc Orriols.

2 sessions:

1. Les dinasties XXVI a XXXI.
2. Grecs i romans a Egipte.

Assignatura: Història del Pròxim Orient Antic

Descripció

Mesopotàmia, la terra entre rius. En el què avui és un dels escenaris bèl·lics més cruents del món, fa cinc mil anys van aparèixer les primeres civilitzacions de la història. Allà on ara només hi ha les restes desfetes d'antigues ciutats en mig de deserts, abans s'aixecaven les primeres i més espectaculars urbs del món, en un paratge paradisiàc. En un indret on en aquests moments tant sols parlen les armes, abans es composaven els primers poemes d'amor i les primeres odisses i epopeies de la Humanitat. Això era Mesopotàmia, la terra entre rius.

La història de les civilitzacions mesopotàmiques i del Pròxim Orient es la història de la nostra mateixa civilització per haver estat allà on es van originar les revolucions que ens han dut fins on som ara. L'aparició del neolític, de les primeres ciutats, els primers estats, regnes i imperis, de l'escriptura i de la literatura, del còmput del temps com l'entendem avui en dia o fins i tot de l'observació de planetes, constel·lacions i del pas del cometa Halley, van donar-se aquí per primera vegada. Per tot això i molt més cal conèixer la història dels sumeris, els accadis, assiris i babilònics, els seus avatars històrics i les seves lluites per assolir l'hegemonia en una terra mancada de recursos però vital per a la comunicació entre civilitzacions i per a l'intercanvi d'idees, coneixements i transferències i influències culturals, moltes de les quals arriben fins avui en dia.

Al llarg del curs coneixerem els inicis de l'assiriologia, una història apassionant plena d'aventures i espectaculars descobriments; tot seguit ens aprendrem la metodologia científica que permet estudiar aquestes civilitzacions i finalment farem un recorregut cronològic que ens permetrà entendre des de l'aparició del neolític (a partir de jaciments històrics com Jericó i d'altres tant nous com Göbekli Tepe que estan revolucionant els coneixements d'aquesta època) fins a l'arribada de Cir el Gran i la conquesta de Babilònia, que comportarà la fi de la civilització mesopotàmica pròpiament dita.

Calendari i horaris

Els dimarts, del 27 de setembre de 2022 al 2 de maig de 2023, de 19:15 a 20:45.

Programa

Mòdul 1

EL DESCOBRIMENT ARQUEOLÒGIC D'ORIENT I EL NAIXEMENT DE L'ASSIRIOLOGIA

Els dimarts, del 27 de setembre al 25 d'octubre (els dies 11 i 18 d'octubre no hi ha classe) de 2022, de 19:15 a 20:45.

Professor: Felip Masó Ferrer.

3 sessions:

1. Paul Émile Botta i Austen Henry Layard: els retorn dels assiris.
2. Súmer, una civilització desconeguda torna a la llum.
3. Robert Koldewey i el descobriment de la mítica Babilònia.

Mòdul 2 **CIÈNCIA I MÈTODE A L'ASSIRIOLOGIA**

Els dimarts, del 8 al 22 de novembre de 2022, de 19:15 a 20:45.
Professor: Felip Masó Ferrer.

3 sessions:

1. Configuració geogràfica del Pròxim Orient: la mitja lluna fèrtil.
2. Pobles, cultures i imperis en el Pròxim Orient: un complicat laberint de civilitzacions.
3. L'Assiriologia en temps de guerra: del saqueig d'Iraq a la crisi de Síria.

Mòdul 3 **LA PREHISTÒRIA AL PRÒXIM ORIENT**

Els dimarts, del 13 de desembre de 2022 al 17 de gener de 2023 (el 27de desembre i el 3 de gener no hi ha classe), de 19:15 a 20:45.
Professor: Dr. Albert Rubio.

4 sessions:

1. El Mesolític a l'Orient Proper: el Natufià. L'Holocè i el canvi climàtic. Els caçadors-recol·lectors i procés de sedentarització.
2. La neolitització: economia de producció i domesticació. La domesticació d'espècies vegetals i animals. Teories sobre l'origen de l'economia de producció.
3. El Neolític Pre-Ceràmic: Jericó, Chatalhuyuk, Tell Halula, Jarmo.
4. Neolític Ceràmic: Halaf, Samarra, Obeid. Resum dels canvis socials i de les innovacions tecnològiques que acompanyen el Neolític.

Mòdul 4 **SÚMER I ÀCCAD, EL BRESSOL CULTURAL DE MESOPOTÀMIA**

Els dimarts, del 31 de gener al 7 de març de 2023 de 19:15 a 20:45.
Professor: Felip Masó Ferrer.

6 sessions:

1. Els sumeris... d'on van sortir? El model de la ciutat-estat.
2. L'expansió del model Uruk: les colònies comercials.
3. El Dinàstic Antic: Súmer, una història a mig camí entre la llegenda i la realitat.
4. Sargón, el Moisès mesopotàmic. La creació del primer imperi universal.
5. Naram-Sin i els successors de Sargón.
6. La caiguda de l'imperi accadi i el renaixement sumeri: Gudea, Ur-Nammu i Shulgui.

Mòdul 5 **ASSÍRIA I BABILÒNIA, L'ÈPOCA DELS GRANS IMPERIS**

Els dimarts, del 21 de març al 2 de maig de 2023, de 19:15 a 20:45.
Professor: Felip Masó Ferrer.

6 sessions:

1. La formació de les dinasties amorrees i la reorganització de Mesopotàmia.
2. L'imperi paleo-assiri, l'hegemonia comercial d'Assíria.
3. L'imperi paleo-babilònic, l'ascens de Hammurabi.
4. Assíria i Babilònia dins del panorama internacional del Pròxim Orient.
5. L'imperi neo-assiri, la potència més terrible del món.
6. L'imperi neobabilònic, l'època de Nabucodonosor i la conquesta persa.

Assignatura: Història de l'antiga Grècia

Descripció

L'afirmació que Grècia és l'origen de la civilització occidental no és un simple comodí, és una realitat que ens defineix com a europeus, la primera pedra d'Europa. Dos factors conflueixen en la conca egea: la cosmovisió continental, que sempre va constituir el nucli i, alhora i aprofitant la seva posició geogràfica, el ric contacte amb les matineres civilitzacions d'Anatòlia, Llevant i Egipte, de les que aprofità molts dels seus avanços. Un tret distintiu, però, dels antics grecs fou la constant renovació, un esperit inquiet que els portà a innovar en pensament, organització política i cultura. Uns grecs que tenien consciència de viure prop del mar com a granotes en un toll i que, amb el fenomen migratori de la colonització, estengueren la seva forma de vida a altres ribes mediterrànies, essent aleshores model d'influències per a multitud de pobles. A l'Egeu fou l'únic espai d'Europa on es desenvoluparen matineres civilitzacions amb escriptura durant l'edat del bronze, gràcies a elles sabem que en el continent ja es parlava grec, una llengua que després serví per expressar les primeres formulacions filosòfiques i les primeres teoritzacions polítiques; llengua que amb grans transformacions ha arribat als nostres dies, un cas singular en la Mediterrània Oriental. La història antiga de Grècia, més breu en segles que altres civilitzacions veïnes, es caracteritza per la diversitat interna (Esparta i Atenes eren, alhora, germanes i ben diferents, però no representaven ni a les petites ciutats ni a regions com Beòcia o Creta), i pel contrast entre períodes, que fa que una mateixa ciutat pugui mostrar diverses cares segons el moment en que ens referim a ella. En aquesta assignatura la divisió en mòduls assoleix un total significat i s'adapta a les quatre parts bàsiques de la història grega.

El primer mòdul està dedicat a tractar el sorgiment, característiques i crisi de les primeres civilitzacions egees, vertebrades al voltant de peculiars adaptacions dels sistemes palacials que Orient havia experimentat des de molt temps enrere. Aquesta crisi fou fonamental, malgrat conservar la llengua i certa cosmovisió, tots els elements culturals tingueren que tornar a ser construïts per segon cop. Aquest és el tema d'estudi del segon bloc: el sorgiment de la *pólis* arcaica, la seva consolidació i expansió, un món convuls que abocà els grecs a les tiranies i a la definició dels sistemes democràtics.

A final de l'època arcaica Grècia tenia tots els elements per construir una brillant civilització, aquest serà el tema del tercer mòdul. La resposta a la invasió persa té una continuïtat immediata amb el imperialisme atenès, el desenvolupament de la ciutat de Pèricles i la divisió en blocs dels grecs en el marc de la Guerra del Peloponès, preludi a la llarga mutació de la ciutat-estat que es produeix en el segle IV a. C. El quart i darrer bloc es centra en l'aparició del regne septentrional de Macedònia com a potència emergent i la conquesta oriental d'Alexandre, que portarà a la formació de la nova realitat dels regnes hel·lenístics. El curs finalitza amb la relació d'aquests estats amb Roma.

Calendari i horaris

Els dijous, del 6 d'octubre de 2022 al 20 d'abril de 2023, de de 17:45 a 19:15.

Programa

Mòdul 1

LES CIVILITZACIONS PALACIALS A L'EDAT DEL BRONZE EGEE

Els dijous, del 6 d'octubre al 3 de novembre de 2022, de 17:45 a 19:15.
Professor: Dr. David García i Rubert.

5 sessions:

1. El marc físic. La prehistòria recent egea.
2. La formació de la cultura minoica. Els primers palaus. L'escriptura Lineal A.
3. La societat minoica i la plenitud dels segons palaus.
4. L'escriptura Lineal B i la seva utilització per reconstruir la societat micènica
5. La crisi del sistema micènic i l'edat fosca.

Mòdul 2

LA FORMACIÓ DE LES *POLEIS* GREGUES

Els dijous, del 17 de novembre de 2022 al 12 de gener de 2023 (els dies 8 i 29 de desembre i el 5 de gener no hi ha classe), de 17:45 a 19:15.
Professor: Dr. David García i Rubert.

6 sessions:

1. La recuperació demogràfica del segle VIII aC i la formació de la *pólis* aristocràtica.
2. L'individu i el món cantat per Homer.
3. L'*oikos* autàrquic i el món d'Hesíode. Les transformacions del segle VII aC.
4. Les tensions de la *pólis* arcaica: legisladors i tirans.
5. La colonització grega I: Magna Grècia i Sicília.
6. La colonització grega II: Egeu Nord, Mar Negre, Àfrica i Extrem Occident.

Mòdul 3

PLENITUD I CRISI DE LA *POLIS* GREGA

Els dijous, del 26 de gener al 2 de març de 2023, de 17:45 a 19:15.
Professor: Dr. Ignasi Garcés Estallo

6 sessions:

1. La singularitat de les societats espartana i atenesa.
2. Les Guerres Mèdiques i la radicalització de la democràcia atenesa.
3. La Lliga de Delos i l'imperialisme atenès.
4. La Guerra del Peloponès.
5. Les transformacions econòmiques i socials dels segles V-IV aC.
6. Les hegemonies egees en el segle IV aC i els canvis militars.

Mòdul 4

LA CIUTAT TUTELADA

Els dijous, del 16 de març al 20 d'abril de 2023 (el 6 d'abril no hi ha classe), de 17:45 a 19:15.
Professor: Dr. Ignasi Garcés Estallo.

5 sessions:

1. El regne de Macedònia i l'hegemonia de Filip II.
2. Alexandre Magne, la conquesta de l'Imperi persa.
3. Els diàdocs i la formació dels regnes hel·lenístics. Macedònia i les lligues gregues.
4. Els grecs a Àsia: Pèrgam, Selúcia i Bàctria.
5. Els grecs i el regne ptolemaic.

Assignatura: Història de l'antiga Roma (753 aC-476 dC)

Descripció

Roma és, sens dubte, un dels bressols de la civilització europea. L'uropeisme, la mediterraneïtat, l'agermanament lingüístic i cultural entre els països de l'Europa occidental, així com molts dels nostres costums del dia a dia mantenen estrets vincles amb la manera de pensar i de fer dels nostres avantpassats romans.

Ara bé, qui hauria de dir que quan Ròmul i Rem van fundar la seva petita ciutat a l'ombra de la figuera en què, temps enrere, una lloba els havia alletat després de la seva travessia pel Tíber, Roma estava destinada a convertir-se en una tan poderosa senyora que governaria tota la Mediterrània des d'una punta a l'altra? Però és que, a més, Juli Cèsar i els seus successors, descendents directes d'Enees i Venus i de Rhea Sílvia i Mart, van portar la dominació romana fins al Cantàbric, l'estret de la Mànega, el Rin, el Danubi i els insoldables deserts de Síria i de la Mauritània. Per a nosaltres, escèptics ciutadans del segle XXI, resulta manifest que tots aquests mites amb els quals es va teixir la història de Roma no són més que burdes invencions, però hem d'entendre que, en l'antiguitat, a la llum dels resultats, qui podia (o volia) negar que Roma era, sense cap mena de dubte, la predilecta dels déus i deesses i que la seva grandesa no era sinó resultat directe d'aquesta benvolença divina?

Avui dia, ens mirem la història de Roma amb més prevencions vers tot allò màgic o místic, i tendim a enfocar aquells temps sota un prisma més científic i lògic. Així doncs, en aquest curs, us oferim la possibilitat d'estudiar, des de la perspectiva dels més recents estudis, per una banda, els principals esdeveniments del decurs històric romà des de la fundació la ciutat i, per l'altra, les llums i les ombres dels principals protagonistes de la seva història: Ròmul, Tarquini el Superb, Lucrecia, Escipió l'Africà, Cató el Vell, Juli Cèsar, Pompeu, Marc Antoni, Cleòpatra, August, Lívia, Trajà, Marc Aureli, Júlia Domna, Zenòbia, Dioclecià, Constantí, Hel·lena, Teodosi, Justinià, Teodora... Com podeu veure, la llista és ben llarga i, per això, us proposem un curs de 22 sessions per tal de no quedar-nos curts!

Calendari i horaris

Els dijous, del 13 d'octubre de 2022 al 4 de maig de de 2023, de 19:30 a 21:00.

Programa

Mòdul 1

LA ROMA DE RÒMUL I REM: ELS ORÍGENS DE LA CIUTAT

Els dijous, del 13 al 27 d'octubre de 2022, de 19:30 a 21:00.

Prof. Dr. Carles Buenacasa.

3 sessions:

1. De Ròmul i Rem a la *Eneida*: els diversos fundadors de Roma segons els mites.
2. El rerefons arqueològic: l'arribada dels llatins a Alba Longa i el seu desplaçament fins a Roma.
3. La monarquia romana: la historicitat de la llista reial i dels seus set protagonistes.

Mòdul 2

LA ROMA DELS CÒNSOLS: EL PERÍODE DE LA REPÚBLICA

Els dijous, del 10 de novembre al 15 de desembre de 2022 (el 8 de desembre no hi ha classe), de 19:30 a 21:00.

Prof. Dr. Carles Buenacasa.

5 sessions:

1. La República patrícia: l'expulsió dels reis i la substitució del poder reial pel Senat i pels magistrats (cònsols, pretors i quàestors).
2. Les reivindicacions polítiques dels plebeus i els conflictes amb els patricis: l'aparició dels tribuns de la plebs i de l'assemblea plebea.
3. Roma, "caput mundi": a la conquesta de la Mediterrània.
4. La crisi del sistema polític a la República tardana: els germans Grac i els "regnats" de Màrius i Sul·la.
5. El primer triumvirat: Juli Cèsar i l'agonia de la República.

Mòdul 3

LA ROMA D'AUGUST: EL PERÍODE ALT IMPERIAL

Els dijous, del 12 de gener al 15 de febrer de 2023 (els dies 8 i 15 de febrer són dimecres), de 19:30 a 21:00.

Prof. Dr. Carles Buenacasa.

6 sessions:

1. D'Octavià a August: el segon triumvirat i la "inadvertida" instauració de l'Imperi.
2. Els Juli-Claudis, la dinastia dels descendents de Venus.
3. Els Flavis, la dinastia que va salvar l'Imperi.
4. Els primers Antonins i el triomf del model polític de l'adopció: Nerva i la dinastia hispana de Trajà i Adrià.
5. La culminació i la decadència dels Antonins: la dinastia gal·la integrada per Antoni, Marc Aureli i Còmode.
6. L'Imperi dels Severs... I de les Júlies: la presa del poder pels soldats.

Mòdul 4

LA ROMA RESSORGIDA DE LES CENDRES: EL PERÍODE BAIX IMPERIAL

Els dijous, del 2 al 30 de març de 2023, de 19:30 a 21:00.

Prof. Dr. Carles Buenacasa.

5 sessions:

1. La crisi del segle III i el dramàtic enfonsament de l'Alt Imperi.
2. Ressorgint de les cendres: Dioclecià i la instauració de la Tetrarquia com a estratègia de salvació.
3. Les reformes de Dioclecià i les noves bases del poder imperial.
4. L'ascens de Constantí el Gran i les lluites fins a convertir-se en l'únic emperador.
5. La successió de Constantí: els desastrosos efectes polítics d'una família poc avinguda i el regnat de Julià l'Apòstata, el darrer emperador pagà.

Mòdul 5

LA ROMA CRISTIANA: LA LENTA DAVALLADA DE L'IMPERI

Els dijous, del 20 d'abril al 4 de maig de 2023, de 19:30 a 21:00.

Prof. Dr. Carles Buenacasa.

3 sessions:

1. Valentinià I, Valent i la dinastia Teodosiana: les conseqüències de la derrota romana a Adrianòpolis.
2. La instal·lació dels germànics dins les fronteres de l'Imperi.
3. Any 476: pot haver imperi sense un emperador? I amb un papa?